

communitas certis gravaminibus se premi et affici exposuerunt, quomodo licet secundum antiquam consuetudinem non plus quam unum iugerum^a, alias *morgi*, ex quatuor laneis feni incidebant, colligebant et in orreum arcis nostrae Marienburgensis conducebant, tamen quia per procuratores et officiales illius arcis nostrae cogi consueverunt, ut unum et dimidium iugerum^b alias *morgi*, ex quatuor mansis inciderent, colligerent et in horreum inducerent, ideo cupientes, ut sicut alii subditi nostri, in iuribus et consuetudinibus antiquis et approbatis conserventur^c, pro parte dictorum insulanorum utriusque Insulae his litteris nostris censemus et decernimus in futurum observandum, quod ipsum fenum non aliter^d nec alio modo, quam secundum antiquam consuetudinem, hoc est de quatuor mansis unum iuger^e alias *morgi* feni incidere, colligere et in horreum praediorum arcis nostrae praedictae Marienburgensis inducere tenebuntur. Salvo eo, quod ubi et quando nos aut successores nostros in arce praedicta Marienburgensi constitui contigerit, extunc illo anno fenum incidere et colligere ac in horreum praediorum arcis praedictae inducere tantum, quantum necessitas pro adventu nostro exposcerit, tenebuntur.

2. Item quia etiam exposuerunt praedicti seniores et iurati suo et totius communitatis utriusque Insulae nomine, quomodo graviter dampnificarentur, dum illis una metreta avenae per quatuor solidos tantum in arce nostra Marienburgensi solveretur, ideo volentes nos eos consolatos efficere, statuimus et decernimus praesentibus, quod deinceps officiales et procuratores nostri solvant illis et cuilibet eorum quamlibet metretam avenae per quinque solidos sine ulla ipsorum colonorum difficultate.

3. Item pretium sive salarium alias *Schreibgelt*, quod a colonis praedictis utriusque Insulae dispensatori vel eius vicesgerenti a solutione census et lignorum dari ex quadam consuetudine consueverat, hanc consuetudinem nos abolemus et in nihilum perpetuo redigimus, quin immo istud salarium abrogamus tenore praesentium mediante in perpetuum.

4. Postremo gravi in querela praedicti coloni utriusque Insulae nobis exposuerunt, quomodo prohiberentur illis frumenta, domi sudore et labore eorum elaborata, his, quibus possent et vellent, vendi^f; sed nos tam eorum utilitati, quam civitatum nostrarum, in terris Prussiae existentium, indemnitati providere cupientes, ita censemus observandum, non tamen diutius, quam hinc ad unius anni decursum, quod dicti insulani utriusque Insulae frumenta, domi et labore ipsorum elaborata, [ad] civitates nostras Elbingensem, Gdanensem et Marienburgensem ducant et vendant, ita tamen, quod soli inter se insulares haec ipsa frumenta, cuiuscunque grani sint, vendere et emere non praesumant sub poena nostra regia et amissione frumenti venditi. Nolumus etiam, ut in villis aliqua fora exercerentur in detrimentum et praedudicium civitatum nostrarum.

5. Quocirca magnifico Stanislao de Coszcielec palatino Iunivladislaviensi et capitaneo Marienburgensi et aliis officialibus et procuratoribus arcis nostrae praedictae mandamus, ut praedictos insulanos utriusque Insulae in praemissis omnibus conservetis et conservari curetis, pro gratia nostra secus non facturi.

Harum, quibus sigillum nostrum est appensum, testimonio litterarum. Datum Thorunii in conventu generali, feria sexta post festum sanctae Luciae anno Domini millesimo quingentesimo decimo nono [16 XII 1519], regni nostri XIII-o. Relatio magnifici Christophori de Schidlowiecz palatini et capitanei Cracoviensis ac regni Poloniae cancellarii.

III. CONSTITUTIO DE IURAMENTIS SUPER INIURIIS ET DAMNIS A MILITIBUS STIPENDIARIIS IN BONIS PERSONARUM ECCLESIASTICARUM ILLATIS IN IUDICIIS CAPITANEALIBUS PRAESTANDIS

Sigismundus Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Littuaniae, Russiae, Prussiaeque dominus et haeres, universis et singulis terrarum nostrarum sive districtuum capitaneis sive

^a iugeri MK₁.

^b iugeri MK₁.

^c conservantur MK₁.

^d aliquod MK₁.

^e Forma gramatycznie nieprawidłowa.

^f vendere MK₁.

vicesgerentibus, quicunque praesentium vigore requiremini, gratiam nostram regiam. Magnifici, generosi et nobiles, sincere et fideles nobis dilecti.

Constituimus et laudavimus cum consiliariis nostris in hac conventione Thorunensi, ut coram vobis aut aliquo vestrum bonorum ecclesiasticorum quarumcunque personarum, dominorum archiepiscoporum, episcoporum, praelatorum, canonicorum, plebanorum, praebendariorum et quorumvis beneficiariorum sive^a kmethones, aut aliae personae, etiam sexus muliebris^b, iuramentum corporale praestare debeant, quandocunque voluerint, super damnis, violentiis et iniuriis, per stipendiarios nostros ipsis ad hoc praesens bellum Pruthenicum euntes illatis. Idcirco vobis mandamus et cuilibet vestrum, ut cum praesentium vigore aliquis vestrum fuerit requisitus pro iuramentis a quocumque reverendissimi in Christo patris domini Ioannis archiepiscopi Gneznensis, legati nati et primatis, sincere nobis dilecti, bonorum suorum archiepiscopaliu capitaneo sive burgrabio aut factore quocumque super damnis praedictis recipiendis, vos immediate absque omni impedimento et dilatione iuramenta ipsa ab eiusdem hominibus recipiatis, et sicut iuraverint contra quamcumque personam seu comitivam pro damnis et violentiis eis illatis, sic vos nobis istud per litteras vestras sigillo vestro alias capitanei sigillatas significetis, litteras significatorias daturi in manus factorum seu eorum, qui cum praesentibus vos cum iuraturis hominibus accesserint. Aliter non facturi.

Datum Thoruniae in conventione generali, feria secunda ante Nativitatis Domini anno eiusdem 1519 [19 XII 1519], regni vero nostri anno tredecimo. Ad mandatum Maiestatis Regiae.

IV. CONTRIBUTIONES IN CONVENTIONE GENERALI THORUNENSI LAUDATAE ET INSTITUTAE, 1519, IN ADVENTU DOMINI^a

Sigismundus Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae Prussiaeque dominus et haeres^b, universis et singulis ecclesiasticis et saecularibus consiliariis regni nostri ceterisque subditis nostris, quibuscunque, tam terrestribus, quam civitatum et oppidorum honoribus et officiis insignitis, ad quorum notitiam praesentes litterae nostrae pervenerint, et praesertim in palatinatu N.^c et districtibus eius consistentibus, sincere nobis et fidelibus dilectis, salutem et gratiam regiam. Reverendissimi et^d reverendi in Christo patres, necnon magnifici, generosi, nobiles, famati et providi, sincere nobis et fideles nostri dilecti.

[1]. Subortis novis difficultatibus reipublicae in terris^e Prussiae, magistro^f et ordine Cruciferorum non solum iugum oboedientiae nobis debitae excutere volente, sed etiam^g civitates et arces^h, per praedecessores nostros summo labore et impendio partas, indigne et hostiliter eripere nitente, praeterea in terris Russiae alia difficultate cum Tartaris exigente, necesse fuit tantis discriminibus, quibus undique septi sumus, diligentius, quam unquam alias, consulere et providere. Ut igiturⁱ rempublicam ab his calamitatibus liberare et defensioni insistere possemus, cum eo ventum sit, ut vim vi repellere oporteat, statuimus in hoc conventu Thorunensi generali communi omnium, tam spiritualium quam saecularium consiliariorum nostrorum et nuntiorum terrestrium consilio et voluntate contributiones infrascriptas pro defensione reipublicae et nervo belli.

[2]. Imprimis fertones duplices, unos ex mansis seu laneis agrorum kmethonalium, quod singuli coloni seu kmethones villarum, tam nostrarum, quam omnium spiritualium et saecularium subditorum nostrorum, ex singulis suis agris possessionatis, quos laneos vel mansos vocant, solvent; alteros vero fertones statuimus solvendo de censu dominorum, ex eisdem agris

^a *W G. Sier. powtórzone.*

^b *W G. Sier. błędnie: mulieribus.*

^a *W tekście opartym na oryginalnym dyplomie, por. uwagi wstępne przyp. nr 18, uwzględniono odmianki zawarte w MK₁, t. 34, k. 226v-228v oraz MK₂, t. 33, s. 605-609.*

^b *Tak w O.; w MK₁ zamiast, magnus dux... haeres, dano tylko: etc. W MK₂ zamiast: Dei gratia... haeres, dano: etc.*

^c *Cracoviensi w O.; w MK₁ i MK₂ pozostawiono wolne miejsce.*

^d *ac MK₁ i MK₂.*

^e *terris nostris MK₂.*

^f *Wyraz opuszczony w O.*

^g *Wyraz opuszczony w O.*

^h *arces nostras MK₂.*

ⁱ *Ut autem MK₁, MK₂.*